

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Politické aspekty řízení a rozvoje vybrané obce
(případová studie Lomnice nad Popelkou)**

Monika Vagenknechtová

© 2023 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Monika Vagenknechtová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Politické aspekty řízení a rozvoje vybrané obce (případová studie města Lomnice nad Popelkou)

Název anglicky

Political aspects of management and the development of the chosen municipality (case study of Lomnice nad Popelkou)

Cíle práce

Tématem bakalářské práce je problematika místní samosprávy a rozvoje obcí. Výzkum bude zaměřen na vybrané město Lomnice nad Popelkou (okres Semily). Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu:

1. Charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele města a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy.
2. Identifikovat aktéry politického procesu v obci (lokální politické subjekty apod.).
3. Definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy v oblasti rozvoje obce.

Metodika

Při vypracování práce bude využit přístup, jenž se snaží zohledňovat odlišnosti v obsahu a způsobu rozhodování orgánů místní samosprávy obcí různých velikostí. Práce bude postavena jako případová studie. Sběr dat proběhne pomocí studia dokumentů a dotazování členů místní samosprávy. Dále budou použity další standartní metodologické postupy, především komparace.

Doporučený rozsah práce

30-40 stran

Klíčová slova

Lomnice nad Popelkou, samospráva, volební strana, volby, rozvoj obce, rozpočet, investice

Doporučené zdroje informací

BALÍK, S. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

BERNARD, J. (ed.). Endogenní rozvojové potenciály malých obcí a místní samospráva. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. ISBN 978-80-7330-187-3.

BRABEC, D. Participatory Budgeting in the Czech Republic between 2014 and 2018. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio K – Politologia*, 26(2), 2019, s. 91-101. DOI: 10.17951/k.2019.26.2.91-101.

ČMEJREK, J. a kol. Participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR. Praha: Kernberg Publishing, 2009. ISBN 978-80-87168-10-3.

ČMEJREK, J.; BUBENÍČEK, V.; ČOPÍK, J. Demokracie v lokálním politickém prostoru. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3061-5.

ČOPÍK, J.; KOPŘIVA, R.; ČMEJREK, J. Mayors as a variable in typologies of local governments: a case study of the Czech Republic. *Local Government Studies*, 47(2), 2021, s. 167-185. DOI: 10.1080/03003930.2019.1699069.

HEINELT, H.; MAGINER, A.; CABRIA, M.; REYNAERTH, H. (eds.) Political leaders and Changing Local Democracy. *The European Mayor*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2018. ISBN 978-3-319-67410-0.

JÜPTNER, P. Komunální koalice a politické modely. *Politologická revue*, 10(2), 2004, s. 80–101.

PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

1906

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jan Čopík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 12. 7. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 05. 10. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Politické aspekty řízení a rozvoje vybrané obce (případová studie Lomnice nad Popelkou)" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Janu Čopíkovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a trpělivost při tvorbě této bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala vedení a zastupitelům města Lomnice nad Popelkou za součinnost a ochotu při poskytování informací.

Politické aspekty řízení a rozvoje vybrané obce (případová studie Lomnice nad Popelkou)

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá studiem a zhodnocením politických aspektů řízení a rozvoje obce Lomnice nad Popelkou. V teoretické části se práce věnuje obecnému definování veřejné správy, samosprávy a ukotvení obce ve správním systému. V teoretické rovině také popisuje komunální volební systém, jeho prvky a způsoby finančního hospodaření obce. Vlastní práce obsahuje charakteristiku Lomnice nad Popelkou z geografického, socioekonomického a politického hlediska. Je popsána poloha a působnost obce, demografické ukazatele jako je vývoj počtu obyvatel, nezaměstnanost či vzdělanost a občanská vybavenost v oblasti školství a zdravotnictví. Z politického hlediska jsou v práci shrnuty výsledky komunálních voleb za období 2014-2022 a je provedena analýza vývoje politických subjektů figurujících v obci. Důraz je kladen na specifické fungování místního zastupitelstva. Jsou analyzovány konkrétní investiční projekty, které byly v Lomnici nad Popelkou v průběhu posledních pěti let uskutečněny a jsou identifikovány poskytnuté dotace a finanční zdroje využité k realizaci těchto investic.

Klíčová slova: Lomnice nad Popelkou, samospráva, volební strana, volby, rozvoj obce, rozpočet, zastupitelstvo, investice

Political aspects of management and the development of the chosen municipality (case study of Lomnice nad Popelkou)

Abstract

The bachelor's thesis examines and evaluates the political aspects of governance and development in the municipality of Lomnice nad Popelkou. The theoretical part of the thesis focuses on the general definition of public administration, local self-government, and the positioning of the municipality within the administrative system. The theoretical part also describes the municipal electoral system, its components and the ways in which the municipality manages its finances. The main body of the thesis includes a characterization of Lomnice nad Popelkou from geographical, socio-economic and political perspectives. It details the location and scope of the municipality, demographic indicators such as population trends, unemployment, education, and the civic infrastructure in the areas of education and healthcare. In terms of local politics, the thesis summarizes the results of municipal elections from 2014 to 2022 and conducts an analysis of the development of political entities active in the municipality. Emphasis is placed on the specific functioning of the local council. The thesis also analyzes specific investment projects implemented in Lomnice nad Popelkou over the past five years and identifies the subsidies and financial resources utilized for the realization of these investments.

Keywords: Lomnice and Popelkou, self-government, political party, elections, municipality development, budget, council, investments

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Veřejná správa.....	13
3.2 Státní správa	13
3.3 Obecní zřízení	14
3.3.1 Obec	15
3.3.2 Obecní úřad.....	15
3.3.3 Zastupitelstvo.....	15
3.3.4 Starosta a místostarosta.....	16
3.3.5 Rada	17
3.4 Komunální volby.....	17
3.4.1 Volební systém	17
3.4.2 Volební obvod.....	18
3.4.3 Forma kandidatury	18
3.4.4 Struktura hlasu	19
3.4.5 Uzavírací klauzule a volební formule.....	20
3.5 Financování obcí	20
3.5.1 Rozpočet	21
4 Vlastní práce	22
4.1 Charakteristika obce Lomnice nad Popelkou.....	22
4.2 Politická charakteristika obce Lomnice nad Popelkou	27
4.2.1 Výsledky voleb do zastupitelstva obce 2014-2022.....	27
4.2.2 Kandidatura.....	30
4.3 Rozpočet města Lomnice nad Popelkou pro rok 2022 a 2023	32
4.4 Rozhodování v Lomnici nad Popelkou	33
5 Výsledky a diskuse	38
6 Závěr.....	41
7 Seznam použitých zdrojů	42
7.1 Seznam literatury	42
7.2 Legislativní zdroje.....	42
7.3 Internetové zdroje.....	43

7.4	Rozhovory	46
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	47
8.1.1	Seznam tabulek	47
8.1.2	Seznam grafů.....	47
8.1.3	Seznam použitých zkratk	47
8.1.4	Přílohy.....	48
Přílohy		49

1 Úvod

Lomnice nad Popelkou, situovaná na pomezí Libereckého a Královéhradeckého kraje, je s 5,5 tisíci obyvateli středně velkým městem s bohatou historií a značným kulturním dědictvím. Vyniká přátelskou atmosférou, přívětivým prostředím a disponuje kompletním sociálním zázemím. Zároveň čelí různým výzvám a příležitostem spojeným s politickým řízením a rozvojem obce.

V Lomnici nad Popelkou se dlouhodobě daří spíše nezávislým politickým subjektům a počet mandátů získaných v komunálních volbách kandidáty s politickou příslušností je v rámci kraje ve srovnání s obdobnými obcemi podprůměrný (volby.cz). Město v posledních letech taktéž investuje do poměrně velkého množství finančně náročných projektů, například rekonstrukce obecního kina v roce 2018 byla hrazena bez dotačních zdrojů pouze z rozpočtu města. Politické vedení obce se přesto těší dlouhodobé podpoře, pro představu starosta města za Nezávislé kandidáty Lomnicka ve své funkci působí již desátým rokem. Z důvodu těchto specifík bude tato obec podrobena detailnějšímu zkoumání.

Tato bakalářská práce se ve formě případové studie zaměřuje na analýzu socioekonomických ukazatelů, jako je demografický vývoj v obci, počet nezaměstnaných osob v obci a v okrese či jejich vzdělanost. Dále zkoumá problematiku občanské vybavenosti a mapuje hlavní aktéry politického života v obci od roku 2010 až po současnost a jejich postupný vývoj v čase. Věnuje se také specifickému fungování zastupitelstva ve městě, analýze rozhodovacích procesů a významu role starosty a místostarosty v širším kontextu fungování obce a jejího rozvoje.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Tématem bakalářské práce je problematika místní samosprávy a rozvoje obce. Výzkum bude zaměřen na vybrané město Lomnice nad Popelkou (okres Semily). Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele města a vyhodnotit jejich vliv na vývoj a fungování místní samosprávy, identifikovat aktéry politického procesu v obci a definovat charakter rozhodovacího procesu místní samosprávy v oblasti rozvoje obce.

V rámci zkoumané problematiky byly stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Jaká kritéria a které osobnosti ovlivňují proces rozhodování o investičních akcích v obci?
2. Jak ovlivňuje politická reprezentace proces řízení?
3. Jak silná je role starosty v kontextu samosprávného řízení obce?

2.2 Metodika

V oblasti výzkumu územních samospráv existují dvě stanoviska popisující rozdílné způsoby, jak lze k takovému výzkumu přistupovat. První říká, že množství komunálních politik odpovídá počtu existujících obcí. V takovém případě je nezbytné zvolit individuální přístup k jejich studiu a z následné analýzy konkrétních případových studií vybraných obcí lze poté odvodit obecné hypotézy. Druhé stanovisko definuje výzkumný přístup tak, že nezohledňuje specifické aspekty jednotlivých komunálních politik (Balík 2005). V této práci je využíván první přístup, který bere v úvahu konkrétní specifika místní komunální politiky.

Práce je koncipována jako případová studie, což je jedna z metod kvalitativního výzkumu, kterou lze obecně definovat jako podrobnou analýzu jednoho či několika málo případů (Hendl 1999). Ke sběru dat lze využít jak kvalitativní, tak i kvantitativní metody. Konkrétně se může jednat o techniky dotazování prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů, analýzu dokumentů v listinné i elektronické formě nebo data z oficiálních statistik a jejich následnou komparaci (Hendl 2005).

Data potřebná k tvorbě této práce byla získána studiem dokumentů přístupných na webových stránkách města Lomnice nad Popelkou – zápisy ze zasedání zastupitelstva a rady města a strategický plán rozvoje města na období 2021-2027. Dále byla analyzována data týkající se konkrétních výsledků voleb z webových stránek Českého statistického úřadu a data ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021. Pro získání hlubšího vhledu do problematiky řízení a rozvoje v obci byly realizovány čtyři polostrukturované rozhovory s aktéry místní samosprávy. Rozhovor č. 1 byl uskutečněn v říjnu 2023 a zbylé tři rozhovory v listopadu 2023. Respondentům byly kladeny stejné základní otázky (viz přílohy) a následně byly položeny doplňující otázky specifické pro konkrétní funkci daného respondenta. Výpovědi respondentů byly porovnány mezi sebou i s otevřenými daty, jejichž analýza samotným rozhovorům předcházela. Následovalo celkové zhodnocení a formulace výsledků práce.

3 Teoretická východiska

3.1 Veřejná správa

Veřejnou správu lze charakterizovat jako specifickou činnost zaměřující se na naplňování cílů v oblasti veřejných záležitostí. Je determinována veřejným zájmem a disponuje veřejnou mocí. Institucionální pojetí veřejné správy jej chápe jako soustavu subjektů a vykonavatelů veřejné správy a jejich strukturu. Centralizace veřejné správy funguje na principu soustředění moci u jednoho subjektu veřejné správy, zpravidla v rukou státu, který má pravomoc zasahovat do správní činnosti. V případě, kdy se přenáší moc z výše postaveného subjektu na jiný, níže postavený subjekt, se jedná o decentralizaci veřejné správy. Zpravomocněný subjekt má v takovém případě možnost rozhodovat samostatně a bez integrace centrálního subjektu. (Kadečka a Ringel 2009) V rámci reformy veřejné správy k takovýmto přesunům pravomocí na nižší správní úrovně dochází stále častěji. (Provazníková 2015) Rozdělení výkonu veřejné správy mezi více organizačních jednotek v rámci jednoho veřejnomocenského subjektu se poté nazývá dekoncentrace. (Kadečka a Ringel 2009)

3.2 Státní správa

Veřejná správa jako organizace se standartně dělí na státní správu a samosprávu, kdy státní správa je realizací výkonné moci státu, nebo v institucionálním pojetí souhrn státních orgánů tuto moc vykonávající. Státní správa může být realizována buď přímo, a to

konkrétními státními orgány nebo nepřímou čili v přenesené působnosti, veřejnoprávními korporacemi. Tuto přenesenou působnost lze realizovat pouze v případech, které stanoví zákon (Pomahač 2013).

Samospráva

Prostředkem k realizování samosprávy jsou veřejnoprávní korporace, čímž se rozumí subjekty nestátního charakteru, kterým je státem svěřena část veřejné moci. Veřejnoprávní korporace se běžně člení dle územního a zájmového kritéria. Územně samosprávným celkem jsou v ČR obce a kraje, ze zájmového hlediska jde především o profesní komory. Za definující prvky samosprávy lze považovat území či činnost, vůči kterým působí, vlastní rozpočet a hospodaření, titul právnické osoby se samosprávnými orgány a existence osob, které jsou samosprávě podřízené. Územní samospráva tedy má oprávnění vykonávat zákonem vymezené kompetence samostatně a poměrně nezávisle na státu i přes to, že je jeho nedílnou součástí (Balík 2009).

3.3 Obecní zřízení

- Plná samospráva

Je taková správa, kde je všechna veřejná moc na jednom určitém území vykonávána samosprávou, a zároveň je podřízena kontrole parlamentu.

- Oddělená státní správa a samospráva

Je taková správa, kde na jednom určitém území existuje jak orgán státní, tak i orgán samosprávný.

- Smíšená veřejná správa

Je taková správa, kde jsou na orgány územní samosprávy v rámci tzv. přenesené působnosti delegovány určité pravomoce z rukou státu. V takovém případě obce realizují působnost samostatnou, čímž se rozumí vše, co je v zájmu obce a co je obec sama schopna vykonávat a také působnost přenesenou, která spočívá v plnění určitých veřejných záležitostí, jinými slovy obec vykonává přenesenou státní správu. V českém prostředí se realizuje tento smíšený typ obecního zřízení (Balík 2009). Konkrétní jeho podoba je definovaná v zákoně č. 128/2000 Sb. Zákon o obcích (obecní zřízení), kde jsou vymezeny druhy obecních orgánů, jejich utváření a vzájemné vztahy.

3.3.1 Obec

Obec je nezávisle spravována zastupitelstvem obce. Mezi další její orgány patří rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce (popř. města, městyse). Netypickým druhem obce jsou statutární města, jež mohou své území členit na městské části či obvody, které poté disponují vlastními samosprávnými orgány (Čmejrek et al. 2010). Vznik statutárních měst je podmíněn uzákoněním. V ČR je jich aktuálně 26 a to Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Prostějov a Třinec. Praha má svůj zvláštní status hlavního města daný zákonem, ačkoliv by atributy statutárního města splňovala (Zákon č. 128/2000 Sb.).

Označení obec, město a městyse je čistě symbolické, z hlediska pravomocí se mezi sebou nikterak neliší. Lze nalézt města, která mají větší rozsah svých pravomocí, ale tento status plyne z jejich zařazení mezi obce s rozšířenou působností nebo mezi obce s pověřeným úřadem, nikoliv kvůli danému označení (Balík 2009).

3.3.2 Obecní úřad

Obecní úřad je tvořen starostou, který stojí v čele celého úřadu, místostarostou, popř. tajemníkem obecního úřadu a příslušnými zaměstnanci. Součástí obecního úřadu mohou být i odbory a oddělení zřízené radou obce pro konkrétní úseky činnosti obecního úřadu. Obecní úřad má povinnost plnit úkoly zadané zastupitelstvem či radou obce, dále rozhoduje o obecném zřízení v případech stanovených zákonem a je k dispozici výborům a komisím při jejich činnosti. Tajemník obecního úřadu je odpovědný za plnění úkolů obecního úřadu v samostatné i přenesené působnosti starostovi. Tajemník je zaměstnancem obce a jeho funkce musí být zřízena v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností, pro ostatní obce je zřízení pozice tajemníka dobrovolná (Čmejrek et al. 2010).

3.3.3 Zastupitelstvo

Zastupitelstvo obce je základním a hlavním orgánem obecní samosprávy, o jehož personálním složení se rozhoduje v komunálních volbách. Počet možných volených

zastupitelů je závislý na počtu obyvatel v obci, konkrétní počet si určuje samo zastupitelstvo obce (Outlý 2004).

Tabulka 1 Počet možných volených zastupitelů obce v závislosti na počtu obyvatel

Počet obyvatel obce	Počet členů zastupitelstva obce
<500	5 až 15
500 - 3 000	7 až 15
3 000 - 10 000	11 až 25
10 000 – 50 000	15 až 35
50 000 – 150 000	25 až 45
>150 000	35 až 55

Zdroj: Zákon č. 128/2000 Sb., § 68

Zastupitelstvo obce rozhoduje o záležitostech týkajících se samostatné působnosti obce. Jedná se o schvalování programu rozvoje obce a rozpočtu, vydávání obecně závazných vyhlášek, zřizování výborů a příspěvkových organizací, rozhodování o katastrálních změnách či o spolupráci s jinými obcemi, jde tedy převážně o činnost zákonodárského charakteru. Zastupitelstvo obce také přímo ovlivňuje podobu ostatních orgánů obce, ze svých řad si volí starostu, místostarostu i členy rady obce a jejich počet, zároveň je oprávněno je z dané funkce i odvolat. K takovýmto usnesením, nebo i jiným rozhodnutím a volbám, je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce. Zasedání zastupitelstva svolává starosta minimálně jednou za tři měsíce, popř. častěji dle potřeby. Zasedání zastupitelstva je veřejnosti přístupné a o jeho konání i průběhu je občan informován. Pro usnášeníschopnost zastupitelstva je potřeba přítomnosti nadpoloviční většiny zastupitelů, pokud taková situace nenastane, zasedání je ukončeno a do 15 dní se koná náhradní zasedání (Čmejrek et al. 2010).

3.3.4 Starosta a místostarosta

Starosta plní reprezentativní funkci, zastupuje obec navenek. V případě jeho nepřítomnosti je zastupován místostarostou, který v tu chvíli přebírá jeho pravomoc v plném rozsahu. Starosta i místostarosta musejí být občany ČR, jsou voleni zastupitelstvem obce, kterého jsou součástí a zároveň zastupitelstvu odpovídají za výkony svých funkcí. Starosta jmenuje

tajemníka obecního úřadu, odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce a plní úkoly stanovené zvláštními zákony či plynoucí z pověření o rozhodování záležitostí samostatné působnosti (Čmejrek et al. 2010).

3.3.5 Rada

Rada obce je činná v oblasti výkonu samostatné působnosti obce a v případech daných zákonem i v oblasti přenesené působnosti, svou činností je odpovědná zastupitelstvu obce. Rada obce je tvořena starostou, místostarostou a dalšími členy, které volí zastupitelstvo obce ze svých vlastních řad. Počet členů rady obce je vždy lichý a nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Pokud má obec méně než 15 zastupitelů, rada obce se nezřizuje, v takovém případě pak její pravomoce přebírá starosta, popř. zastupitelstvo, pokud to tak zákon výslovně stanoví. Rada obce zasedá dle potřeby a její jednání je neveřejné. Přípravuje návrhy pro zasedání zastupitelstva a dohlíží na realizaci schválených usnesení (Čmejrek et al. 2010).

3.4 Komunální volby

Komunální volby neboli volby do zastupitelstev obcí se v ČR konají každé 4 roky, a to dle zásad všeobecného, rovného a přímého volebního práva prostřednictvím tajného hlasování. Aktivní volební právo, tj. možnost volit a pasivní volební právo, tj. možnost být volen je definováno zákonem. Věková hranice pro uplatnění obou volebních práv je 18 let, přičemž právo volit i být volen má každý plnoletý občan ČR, popř. občan jiného státu EU, který je v dané obci přihlášen k trvalému pobytu a jeho volební právo není omezeno zákonem (Balík 2009).

3.4.1 Volební systém

Volební systém v širším slova smyslu lze považovat za komplexní podobu volebního mechanismu zahrnující volební obvod, formu kandidatury, strukturu hlasu, volební klauzuli a volební formulí. V užším slova smyslu se jedná o rozdělení na většinový volební systém a proporcionální volební systém. Většinový volební systém funguje na principu výběru jednotlivého kandidáta, který pokud dostane většinu hlasů, tak získá v daném volebním obvodu mandát. Takový systém je značně jednoduchý, avšak způsobuje mírnou disproportionálnost volebních výsledků ve prospěch silnějších stran. Proporcionální volební systém neboli princip poměrného zastoupení funguje na základě volby mezi kandidátními

listinami, v praxi to zpravidla bývají politické strany. Je to systém spravedlivější, než většinový volební systém a mnohem lépe naplňuje klíčový úkol voleb, tj. odhalit aktuální rozložení politických sil. Tento systém je ale velmi těžkopádný. Platné hlasy se musí přepočítávat na mandáty, tvoření koalic je problematické a z důvodu výběru mezi politickými stranami je slabá personalizace voleb, kterou se proporcionalní volební systém snaží kompenzovat možností udělit kandidátům preferenční hlasy. Při volbách do zastupitelstev obcí je využíván právě tento proporcionalní volební systém (Čmejrek et al. 2010).

3.4.2 Volební obvod

V komunálních volbách je volebním obvodem samotná obec. Zastupitelstvo obce je oprávněno v dostatečném předstihu vytvořit více volebních obvodů za předpokladu, že se dodrží minimální počet volených zastupitelů pro jeden obvod. V Praze a ve statutárních městech může být městská část součástí pouze jednoho volebního obvodu. (Zákon č. 491/2001 Sb.) Velikost volebního obvodu se určuje dle počtu přidělovaných mandátů. V případě komunálních voleb se tedy jedná o počet volených zastupitelů, který si určuje samo zastupitelstvo obce. Platí, že čím větší je volební obvod, tím proporcionalnější je následné rozdělení mandátů. Pokud má volební obvod méně než 5 mandátů, dochází k významné nadreprezentaci silných stran (Čmejrek et al. 2010).

3.4.3 Forma kandidatury

Pro vícemandatové obvody, tedy i v případě komunálních voleb, se používá pro kandidaturu listinná forma. Existují tři typy kandidátních listin, a to přísně vázané, vázané a otevřené neboli volné. U přísně vázané kandidátní listiny volič nemá možnost jakkoliv ovlivnit pořadí kandidátů na listině. Naopak je to u vázaných kandidátních listin, kdy je voliči umožněno dané pořadí ovlivnit prostřednictvím preferenčních hlasů. V případě otevřené kandidátní listiny se volič nemusí omezit pouze na jednu listinu, ale volbu může realizovat preferenčními hlasy napříč kandidátními listinami, čímž výrazně roste personalizace voleb a je podpořena vnitrostranická konkurence. Tento typ kandidátních listin se používá právě při volbách do zastupitelstev obcí (Čmejrek et al. 2010). Možnost kandidovat v komunálních volbách mají politické strany a jejich koalice, nezávislí kandidáti (NK), sdružení nezávislých kandidátů (SNK) nebo koalice těchto sdružení, přičemž každý kandidát může být uveden pouze na jedné kandidátní listině a každá politická strana může

být součástí pouze jedné volební strany. Na jedné kandidátní listině může být maximálně tolik kandidátů, kolik činí počet mandátů v zastupitelstvu obce. Výjimku tvoří obce, které mají zastupitelstvo o 7 a méně členech, v takovém případě může být kandidátů na listině více. Politické strany a hnutí, které jsou již registrované jako politické subjekty, nemusí plnit žádnou další podmínku pro platnou kandidaturu do zastupitelstva obce, naopak je to s NK a se SNK, kteří jsou povinni získat požadovaný počet podpisů od voličů, kteří tímto podpoří jejich kandidaturu (Balík 2009).

Tabulka 2 Minimální nutná podpora pro kandidaturu NK a SNK

Počet obyvatel obce/v obvodě	Minimální počet z obyvatel obce	
	u NK	u SNK
<500	5 %	7 %
do 3 000	4 %, nejméně 25	7 %
do 10 000	3 %, nejméně 120	7 %
do 50 000	2 %, nejméně 600	7 %
do 150 000	1 %, nejméně 1000	7 %
>150 000	0,5 %, nejméně 1500	7 %

Zdroj: Outlý 2004, vlastní zpracování

Změny v personálním složení kandidátních listin a v pořadí jednotlivých kandidátů lze činit do 60. dnu před volbami (Čmejrek et al. 2010).

3.4.4 Struktura hlasu

Volič disponuje v komunálních volbách vícenásobným hlasem, tzn. že může volit přesně tolik kandidátů, kolik je mandátů do daného zastupitelstva obce. Navíc je mu umožněno volit napříč kandidátními listinami, potažmo volebními stranami. Volba se uskutečňuje označením křížku buď pro celou volební stranu, v takovém případě dává volič hlas všem kandidátům dané volební strany nebo označením křížku pro konkrétní kandidáty, které si může vybrat napříč volebními stranami. Tyto dva způsoby hlasování lze i kombinovat, ne však v rámci jedné kandidátní listiny. Pokud volič hlasuje křížkem pro celou volební stranu, a i pro konkrétní kandidáty, počítají se nejdříve hlasy pro konkrétní kandidáty a až poté pro kandidáty dle určeného pořadí z volební strany (Čmejrek et al. 2010). Každý volič

musí přijít k volám osobně, nelze volit v zastoupení a nelze volit ani na voličský průkaz (Ministerstvo vnitra České republiky 2023).

3.4.5 Uzavírací klauzule a volební formule

Uzavírací klauzule, typická pro proporcionální volební systémy, stanovuje minimální hranici, která musí být volební stranou překročena, aby se mohla účastnit rozdělování mandátů. Její užívání je prostředkem k tomu, aby se do voleného orgánu nedostalo příliš mnoho politických subjektů. Pro volby do zastupitelstev obcí je v ČR od roku 2001 stanovena na 5 % z celkového počtu platných hlasů. Pokud by nastala situace, že tuto podmínku splní pouze jedna kandidátní listina nebo že není obsazena nadpoloviční většina mandátů, uzavírací klauzule se snižuje vždy o 1 % až do splnění těchto podmínek. Pro přerozdělení hlasů na mandáty se v komunálních volbách používá d'Hondtova metoda, kdy je první mandát přidělen volební straně s nejvíce hlasy. Poté se vytvářejí dělitelé pro všechny strany a další mandáty jsou postupně přidělovány stranám s nejvyššími děliteli. Takto je určen počet mandátů pro jednotlivé volební strany. Pokud nějaký kandidát získá prostřednictvím preferenčního hlasování minimálně o 10 % hlasů více než je stranický průměr, tak se automaticky posouvá na první místo kandidátní listiny. Jestliže nikdo takový není, jsou přidělovány mandáty kandidátům dle původního pořadí na kandidátní listině (Čmejrek et al. 2010).

3.5 Financování obcí

Fiskální federalismus je jev zkoumající finanční vztahy mezi centrální vládou a nižšími správními úrovněmi, vychází tedy z existence minimálně dvou úrovní veřejné správy, centrální a místní (Provazníková 2015). Zabývá se zejména způsobem využití finančních funkcí a pravomocí jednotlivými úrovněmi, rozdělením odpovědnosti za příjmy, výdaje a daně. Vazby mezi všemi články finančního systému se snaží optimalizovat (Peková 1995). Výraz *federalismus* je v tomto kontextu brán jako znázornění víceúrovňové rozpočtové soustavy, nepoukazuje na federativní uspořádání státu. Na základě míry soběstačnosti nejnižších vládních úrovní a míry přerozdělování finančních prostředků z centrálního rozpočtu se rozlišují tři druhy fiskálního federalismu. Centralizovaný fiskální federalismus je takový, kde jediný soběstačný rozpočet je ten ústřední, tj. státní, kam proudí většina významných příjmů. Obce jsou v tomto případě z důvodu nepokrytí vlastních výdajů odkázané na čerpání dotací z vyšších rozpočtů. Opakem takového stavu je

decentralizovaný model. Obce v takovém případě mají dostatečné příjmy a pravomoci k celoročnímu pokrytí svých výdajů, což vyžaduje vlastní daňovou pravomoc. Třetím typem fiskálního federalismu je kombinovaný model, kde každá vládní úroveň disponuje svými vlastními příjmy, daňovými i nedaňovými, a zároveň může čerpat dotace z vyšších rozpočtů. V ČR se realizuje model kombinovaného fiskálního federalismu s decentralizačními prvky (Provazníková 2015).

3.5.1 Rozpočet

Územní rozpočty v ČR představují rozpočty měst a obcí, krajů a dobrovolných svazků obcí. Lze je charakterizovat jako decentralizované peněžní fondy, které se snaží vyvažovat předpokládané příjmy a výdaje. Představuje finanční plán, který je vytvořen na období jednoho roku v souladu s rozpočtovým obdobím. Obvykle se rozpočet sestavuje v kontextu dvou různých hledisek, jedná se o běžný a kapitálový rozpočet. Běžný rozpočet zahrnuje provozní výdaje, tj. výdaje které se pravidelně opakují a vztahují se k rozpočtovému období jednoho roku. Kapitálový rozpočet se týká financování investičních potřeb, tzn. že zahrnuje jednorázové a neopakovatelné příjmy a výdaje. Doba od počátečního sestavení rozpočtu až do finální kontroly jeho plnění může být až dva roky, tedy delší, než je samotné rozpočtové období. Obce a kraje jsou povinny sestavovat rozpočtový výhled, který následně umožňuje efektivnější hospodaření a nabízí komplexnější pohled na finanční situaci územního celku. Obsahuje celkové příjmy, celkové výdaje, celkové pohledávky a celkové závazky (Provazníková 2015).

Příjmy

Základním příjmem územních rozpočtů jsou daňové příjmy, které zpravidla tvoří největší podíl na celkových příjmech, transfery a dotace, nedaňové příjmy a úvěry či půjčky. Všechny tyto zdroje vyjma úvěrů a půjček tvoří nenávratné finanční zdroje. Daňové příjmy lze rozlišit na svěřené a sdílené daně, místní poplatky a správní poplatky. Svěřené daně případnou obcím v celém svém objemu, jedná se například o daň z nemovitých věcí. Sdílené daně jsou naopak takové daně, kde obcím náleží určité procento státem vybraných daní, jako je například daň z přidané hodnoty. Nedaňové příjmy mohou být příjmy z vlastního podnikání, nájmu, služeb a poplatků. Transfery a dotace slouží k financování výkonu státní správy územními celky v rámci přenesené působnosti a zajištění určitého standartu veřejných služeb. Dotace mohou být účelové běžné na financování provozních

potřeb a účelové kapitálové určené na investiční projekty. Pokud má obec automaticky nárok na dotaci, jde o dotaci účelovou. Pokud ovšem obec o dotaci musí žádat a pro její získání je potřeba splnit určité podmínky, jedná se o dotaci nenárokovou. Dotace lze čerpat od státu, kraje i z fondů EU. Kapitálové příjmy jsou nepravidelné a představují hlavně příjmy z prodeje majetku (Kruntorádová 2015).

Výdaje

Výdaje územních rozpočtů je možné z ekonomického hlediska rozdělit na běžné a kapitálové. Běžné výdaje jsou takové výdaje, které se pravidelně opakují a ze kterých se financují běžné potřeby během rozpočtového roku, jedná se například o platy zaměstnanců nebo sociální dávky. U obcí běžné výdaje představují asi dvě třetiny všech výdajů. Kapitálové výdaje slouží hlavně k investičním potřebám a přesahují období jednoho rozpočtového roku. V rámci realizace investičního projektu kapitálové výdaje zahrnují jeho celkové náklady i očekávané výdaje v průběhu následujícího roku (Provazníková 2015).

4 Vlastní práce

4.1 Charakteristika obce Lomnice nad Popelkou

Postavení obce ve správním systému

Lomnice nad Popelkou je obcí II. typu, tj. obcí s pověřeným obecním úřadem, její správní obvod je vymezen územím obcí Bělá, Bradlecká Lhota, Košťálov, Libštát, Nová Ves nad Popelkou, Stružinec, Syřenov a Veselá (oficiální web města). Zároveň spadá pod obecní úřad s rozšířenou působností v Semilech (rozhovor č. 1) Obecní úřad disponuje svým správním a majetkovým odborem. Správní odbor v rámci výkonu přenesené státní správy realizuje svůj stavební a silniční správní úřad, matriční agendu, evidenci obyvatel, volby, sčítání lidu, přestupková řízení a *Czech POINT*, což je pobočka veřejné správy, kde může občan nahlédnout do rejstříků trestů, obchodních rejstříků nebo do registru živnostenského podnikání (oficiální web města; Digitální a informační agentura 2023). Majetkový odbor se v rámci výkonu přenesené státní správy stará o ochranu přírody a krajiny, o státní správu na úseku rybářství a o přestupky a správní delikty na úseku životního prostředí (oficiální web města). Tyto záležitosti obecní úřad vykonává i pro okolní obce I. typu. Ostatní agendy pro Lomnici nad Popelkou vykonává ORP Semily (rozhovor č. 1). Mimo výkonu přenesené státní správy oba odbory rozhodují i o záležitostech spadajících do obecní

samosprávy. Dále je obecním úřadem zřízen finanční odbor, který má na starost rozpočet města a jeho závěrečný účet, účtování dotací, komunikaci s finančním úřadem v Semilech atp. (oficiální web města).

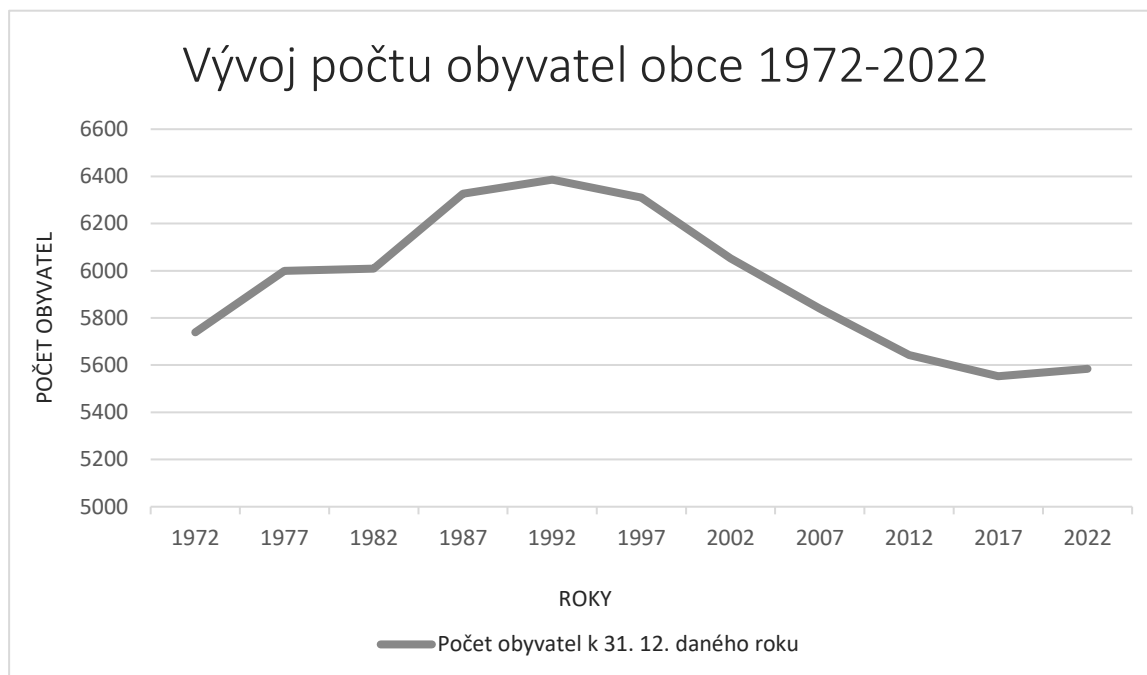
Geografická charakteristika

Lomnice nad Popelkou je město nacházející se v Libereckém kraji v okrese Semily. Je situováno 2,5 km od hranice s Královéhradeckým krajem. Významnými městy v okolí do 20 km jsou Turnov, Jilemnice či Jičín. Z hlediska krajinné sféry Lomnice nad Popelkou zapadá do západní části Podkrkonošské oblasti a téměř hraničí s CHKO Český ráj. Rozprostírá se v úvalu říčky Popelky a v blízkosti tyčící se dominanty kraje, hory Tábor (678 m n. m.). Rozloha celého katastrálního území obce činí 25,57 km² (ČSÚ). Kromě samotné Lomnice nad Popelkou toto území tvoří dalších 11 přidružených osad a to Černá, Chlum, Dráčov, Košov, Morcinov, Nové Dvory, Ploužnice, Rváčov, Skuhrov, Tikov a Želechy (oficiální web města).

Vývoj počtu obyvatel

Graf 1 ukazuje, že počet obyvatel v Lomnici nad Popelkou v dlouhodobém horizontu klesá, přičemž v posledních letech se jedná pouze o úbytek v řádu desítek obyvatel. Nejvyšší počet obyvatel si Lomnice nad Popelkou udržovala koncem 80. let a během 90. let. To úzce souvisí s tehdejší vysokým počtem nově narozených jedinců, který se pohyboval okolo jedna sta za rok, zatímco od začátku 20. století se tento počet snížil přibližně na polovinu, tzn. okolo 50 nově narozených za rok. V rámci posledních 5 let se v obci vyskytuje jev záporného přirozeného přírůstku, kdy v obci mírně převažuje počet zemřelých nad počtem nově narozených. Tento jev je vyvažován kladným migračním přírůstkem, a to zejména v roce 2022, kdy počet přistěhovalců byl dvakrát vyšší než počet lidí, kteří z obce emigrovali, a celkový počet obyvatel v obci tímto značně stoupl (ČSÚ).

Graf 1 Vývoj počtu obyvatel v Lomnici nad Popelkou za posledních 50 let

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Struktura obyvatelstva

K 31. 12. 2022 bylo v obci 5 585 obyvatel, z toho 2 818 žen a 2 767 mužů. Průměrný věk činil 43,9 let, přičemž ženy jsou v průměru o 3,5 roku starší. Za posledních 20 let lze pozorovat zestárnutí obecní populace o 4,5 roku. Co se týká věkového rozložení obyvatelstva, tak nejpočetnější složku tvoří skupina reprodukčního věku, tzn. lidé od 15–64 let, kterých se v Lomnici nad Popelkou nachází 3 408, tj. 61 % z celkového počtu obyvatelstva. Dalších 23 % obyvatel tvoří lidé nad 65 let a zbylých necelých 16 % tvoří děti do 15 let. Pokud tyto údaje budou srovnány s daty v celorepublikovém měřítku, bude zjištěno, že post reprodukční skupina obyvatelstva v obci zaujímá větší podíl na celkovém obyvatelstvu, než je tomu v rámci celé ČR. To úzce souvisí i s rychlejším stárnutím obyvatelstva v obci oproti celorepublikovému trendu (ČSÚ).

Tabulka 3 Vzdělanostní struktura obyvatelstva Lomnice nad Popelkou v roce 2011 a 2021

Typ vzdělání	Počet obyvatel obce s nejvyšším dosaženým vzděláním v roce	
	2011	2021
Bez vzdělání	21	18
Základní vč. neukončeného	823	568

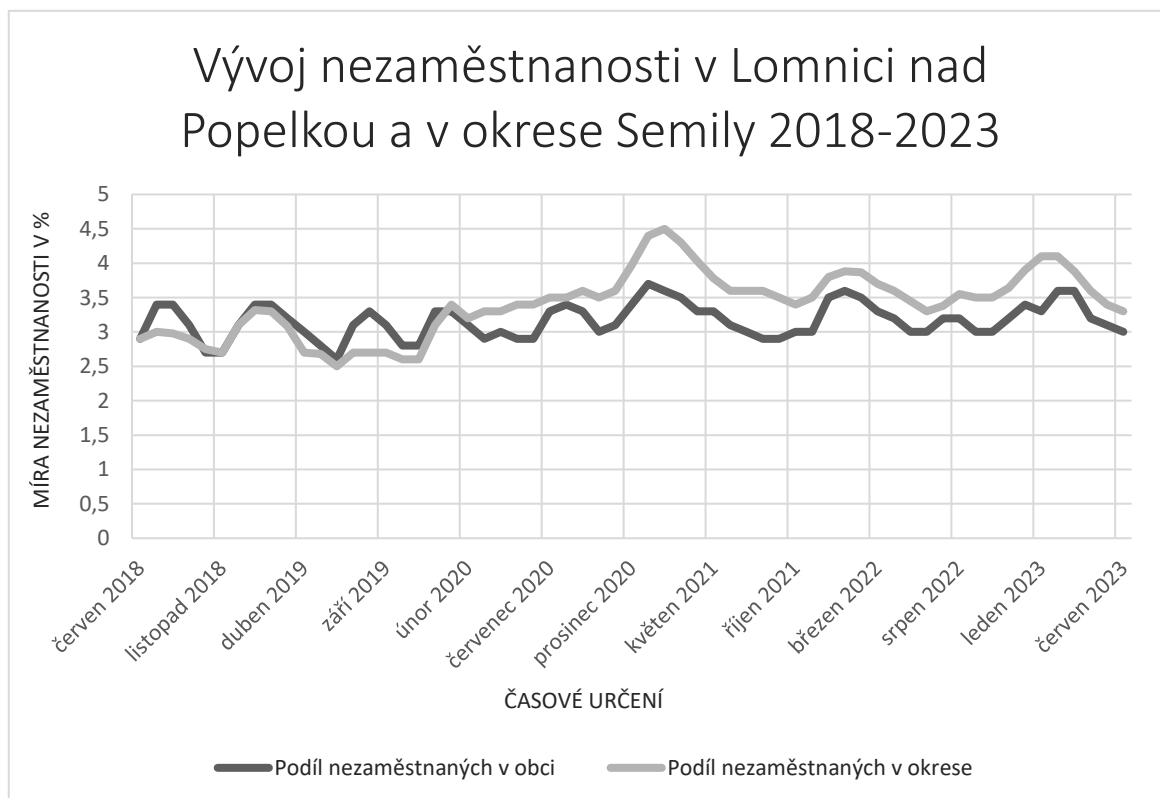
Střední bez maturity vč. vyučení	1784	1612
Střední s maturitou vč. nástavbového	1504	1423
Vyšší odborné, konzervatoř	78	95
Vysokoškolské	449	606

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z výše uvedených informací vyplývá, že v Lomnici nad Popelkou roste počet osob s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním, současně je také patrný úbytek osob, které jsou bez vzdělání, základní vzdělání nedokončí, nebo dále ve vzdělávacím systému nepokračují. Přestože se ve městě zaznamenává trend rostoucí vzdělanosti, nejvíce zastoupenou skupinou obyvatel zůstávají lidé s dokončeným středním vzděláním nebo s absolvovaným výučním listem. Je třeba vzít v úvahu, že do této analýzy byly zahrnuty osoby starší 15 let a to v počtu 4 869 v roce 2011 a pouze 4 570 osob v roce 2021 (ČSÚ 2021; 2011).

Nezaměstnanost v obci

Graf 2 Vývoj nezaměstnanosti v Lomnici nad Popelkou a v okrese Semily 2018-2023

Zdroj: MPSV, vlastní zpracování

Nezaměstnanost v obci se dlouhodobě pohybuje okolo 3 %. Za posledních 5 let dosáhla svého nejnižšího bodu v červnu 2019 s hodnotou 2,6 %, naopak na svém maximu byla v lednu 2021, kdy dosáhla míry 3,7 %. Dle nejnovějších dat z října 2023 je míra nezaměstnanosti přesně na 3 % hranici. Od začátku roku 2020 lze pozorovat, že míra nezaměstnanosti v samotné obci je menší, než je okresní průměr. Podobně lze pozitivně hodnotit míru nezaměstnanosti v obci i ve srovnání s celkovou mírou nezaměstnanosti v České republice, kde se Lomnice nad Popelkou dlouhodobě udržuje pod národním průměrem (Ministerstvo práce a sociálních věcí 2023).

Problematika občanské vybavenosti

- Školství

Součástí obce jsou dvě mateřské školky zřizované městem Lomnice nad Popelkou, a to Mateřská škola Lomnice nad Popelkou, příspěvková organizace a Mateřská škola Klubíčko Lomnice nad Popelkou, příspěvková organizace. Město dále zřizuje dvě základní školy a základní uměleckou školu. Základní škola T. G. Masaryka je spádovou školou i pro okolní obce, nadále má k sobě k dispozici vybavenou školní jídelnu a školní družinu. Ve městě se také nachází Střední škola Lomnice nad Popelkou zaměřující se na gastronomii. Je zřizována Libereckým krajem (oficiální web města).

- Zdravotnictví a sociální služby

Lomnice nad Popelkou se nachází na hranici spádových oblastí několika nemocnic a v okruhu 20 km lze využít Oblastní nemocnici Jičín, Masarykovu městskou nemocnici v Jilemnicích a Semilech, nebo pracoviště Krajské nemocnice Liberec v Turnově. Přímo v obci působí Nemocnice následné péče s poliklinikou, stejně jako ordinace praktických lékařů pro dospělé i děti a dorost, dále lékaři zubní a ordinace gynekologie, chirurgie, neurologie, oční, otorinolaryngologie, urologie a radiodiagnostické oddělení. V Lomnici je možné využít Pečovatelskou službu, domácí ošetrovatelskou péči i Centrum pro zdravotně postižené a Domácí hospic u 14 pomocníků se sídlem v Semilech. Dále se v katastru obce nachází malokapacitní Domov pro osoby s poruchou autistického spektra, zrekonstruovaný v roce 2021. Ve městě působí dvě lékárny (oficiální web města).

- Volnočasové aktivity, spolky

Lomnice nad Popelkou vyniká její silnou vázaností na zimní sporty. V zimním období lze využít běžkařskou Lomnickou lyžařskou magistrálu a skokanské můstky. Historie lyžařského klubu sahá až do roku 1925 a z Lomnice pochází také několik významných sportovních reprezentantů, například Milan Koudelka. Celoročně lze využít zimní stadion, ve kterém působí zdejší hokejový klub. K dispozici je také fotbalový stadion, tenisové kurty, lezecká stěna, fitness centrum, koupaliště nebo workoutové hřiště.

Ve městě sídlí řada volnočasových kroužků pro děti a mladistvé, jako Sokol, Junák – český skaut, nebo městem zřizované Středisko volného času (SVČ) Sluníčko (oficiální web města). V kulturní oblasti město nabízí zrekonstruované kino z roku 2018, Tylovo městské divadlo a městskou knihovnu, muzeum a zámek, který se často stává vyhledávaným místem i pro konání svateb. Významnou část svých kulturních aktivit provozuje město přes svou příspěvkovou organizaci Kulturní a informační středisko Lomnice nad Popelkou (kislomnice.cz).

- Dopravní obslužnost

Město Lomnice nad Popelkou se nachází na křižovatce silnic II. třídy č. 284 směrem od Turnova na Starou Paku a č. 286, která spojuje Jilemnici s Jičínem. Díky této poloze je možné se dostat na dálnici D10 během 30 minut a do Hradce Králové a na dálnici D11 během 60 minut. Ve městě se nachází autobusové i vlakové nádraží, avšak vlakové spojení, s výjimkou trasy do Staré Paky, je ojedinělé a z hlediska časové efektivity není optimální. Autobusová doprava je zde výrazně efektivnější, s pravidelnými spoji do Semil, Jičína, Turnova, Jilemnice a krajských měst Liberce a Hradce Králové. V Lomnici je rovněž k dispozici soukromé letiště pro ultralehká letadla, s nezpevněnou vzletovou dráhou, zázemím a hangárem (Strategický plán 2021-2027).

4.2 Politická charakteristika obce Lomnice nad Popelkou

4.2.1 Výsledky voleb do zastupitelstva obce 2014-2022

Počet dlouhodobě volených zastupitelů v obci je 17, volební obvod je jeden a jeho součástí je sedm okrsků.

Tabulka 4 Volby do zastupitelstva Lomnice nad Popelkou 2014

Název kandidátní listiny	Počet hlasů v %	Počet kandidátů	Počet mandátů
--------------------------	-----------------	-----------------	---------------

Nezávislí kandidáti Lomnicka	47,64	17	9
Koalice KDU-ČSL, ODS	25,13	17	5
Česká strana sociálně demokratická	14,08	17	2
Komunistická strana Čech a Moravy	8,44	17	1
Jiří Krejcar, NK	2,51	1	0
IVO ŽÍTEK, NK	2,19	1	0

Zdroj: volby.cz, vlastní zpracování

V komunálních volbách v Lomnici nad Popelkou v roce 2014 bylo 4 607 potenciálních voličů, z nichž svoji volbu uskutečnilo 2 166. Volební účast v daných volbách tak dosáhla 47,02 %. Celkový počet odevzdaných platných hlasů je 30 254. Mezi zvolenými kandidáty měli politickou příslušnost dva, a to ke KSČM a k SLK (volby.cz).

Tabulka 5 Volby do zastupitelstva Lomnice nad Popelkou 2018

Název kandidátní listiny	Počet hlasů v %	Počet kandidátů	Počet mandátů
Nezávislí kandidáti Lomnicka	55,50	17	11
Koalice ODS a KDU-ČSL	19,06	17	3
ANO 2011	13,76	12	2
Česká strana sociálně demokratická	7,74	17	1
Komunistická strana Čech a Moravy	3,94	17	0

Zdroj: volby.cz, vlastní zpracování

V komunálních volbách v Lomnici nad Popelkou v roce 2018 bylo 4 456 potenciálních voličů, z nichž svoji volbu uskutečnilo 2 257. Volební účast v daných volbách tak dosáhla 50,65 %. Celkový počet odevzdaných platných hlasů byl 33 259. Mezi zvolenými kandidáty měli politickou příslušnost dva, oba k ODS (volby.cz).

Tabulka 6 Volby do zastupitelstva Lomnice nad Popelkou 2022

Název kandidátní listiny	Počet hlasů v %	Počet kandidátů	Počet mandátů
Nezávislí kandidáti Lomnicka	45,04	17	9
Změna pro Lomnici	21,39	17	4
Koalice ODS a KDU-ČSL	14,94	17	2
Lomnicko srdcem	13,36	17	2
Právo Respekt Odbornost	3,96	17	0

Za lomnické občany	1,31	8	0
--------------------	------	---	---

Zdroj: volby.cz, vlastní zpracování

V komunálních volbách v Lomnici nad Popelkou v roce 2022 bylo 4 352 potenciálních voličů, ze kterých svoji volbu uskutečnilo 2 219, tzn. že volební účast se vyšplhala na 50,99 %. Celkový počet odevzdaných platných hlasů byl 34 001. Jediná volební strana, která nedokázala naplnit kandidátní listinu bylo uskupení Za lomnické občany. Mezi zvolenými kandidáty měl politickou příslušnost pouze jeden, a to konkrétně k politické straně ODS. V rámci kandidátní listiny Nezávislých kandidátů Lomnicka se silně projevoval vliv preferenčního hlasování. Ředitelka místní ZŠ byla v pořadí na kandidátní listině až na 16. místě, díky preferenčním hlasům se posunula hned na 2. místo. Obdobně na tom byl i zástupce ředitele této školy, který se díky preferenčním hlasům posunul z 5. místa na 1. místo. Naopak dosavadní starosta, který byl na listině uveden jako 1. v pořadí, byl zvolen až jako 4. (volby.cz). Dle místostarosty bylo dané umístění ředitelky ZŠ jejím přáním, vysoký počet preferenčních hlasů a následné získání mandátu však bylo očekávatelné. Její kandidaturu také podpořil vznik uskupení PRO, jehož aktivity považovala za populistické a mířené proti fungování ZŠ (rozhovor č. 1). Z kandidujících stran se v těchto volbách vytratila tradičně kandidující ČSSD, která tyto volby nebyla schopná sestavit kandidátní listinu. Dva kandidáti, kteří v předchozích volebních obdobích reprezentovali ČSSD, se po oslovení připojili k volební straně Lomnicko srdcem, za kterou nakonec získali mandát. Tito dva kandidáti jsou ve městě známými osobnostmi, jedná se o dlouholetého ředitele místního muzea a pedagožku volnočasového centra (rozhovor č. 2).

Shrnutí

V letech 2014 a 2018 byla mezi kandidujícími volebními stranami i KSČM, ve volbách v roce 2022 už tato politická strana kandidátní listinu nepostavila, nicméně vzniklo nové uskupení Za lomnické občany, kde se celkem pět kandidátů z osmi v předchozích volbách objevovalo právě na kandidátce KSČM. Tato volební strana očividně nenašla dostatečnou podporu mezi lomnickými voliči a žádný mandát nezískala. Patrný je rapidní pokles podpory KSČM, což se projevuje i v nízké popularitě přihlašovat se k ní v kontextu komunálních voleb. Při konečném rozhodování o volbě kandidáta nemá v takto velkých obcích politická příslušnost primární význam. V Lomnici nad Popelkou lze pozorovat pokles v počtu kandidátů, kteří jsou členy nějaké politické strany. Místo toho jsou volby

kandidátů ovlivňovány především osobními známostmi a aktivním zapojením v místním veřejném životě obce. Volební účast v komunálních volbách se dlouhodobě pohybuje okolo 50 %, což je mírně nadprůměrné vůči krajskému i celostátnímu průměru. Samotný okres Semily měl při volbách v roce 2014 i 2018 vyšší volební účast než Lomnice nad Popelkou. Celkovou míru volební účasti v kraji významně snižuje okres Česká Lípa (ČSÚ).

4.2.2 Kandidatura

Nezávislí kandidáti Lomnicka

Kandidátní listinu Nezávislých kandidátů Lomnicka sestavuje poslední tři volební období starosta s místostarostou, kteří jsou této volební strany součástí. Jádro této strany je už po několik voleb stejné, jedná se o 10–12 lidí, které je potřeba před každými komunálními volbami doplnit několika novými kandidáty. Například nynější starosta figuruje v zastupitelstvu od roku 2006, místostarosta od roku 2010. Při oslovování nových kandidátů je tendence, aby dané osoby byly nějakým způsobem veřejnosti známé či jinak působily ve veřejném životě nebo v podnikatelské sféře, je snaha také mít na listině i nějaké ženy. V případě, že se starosta a místostarosta shodnou ohledně potenciálního kandidáta, dotyčná osoba je oslovena s nabídkou kandidatury. Nabídku přijímá zhruba každý třetí oslovený jednotlivec. Častou překážkou, která bývá uváděna jako odůvodnění odmítnutí kandidatury, jsou omezené časové možnosti pro zodpovědné plnění dané funkce. Doplnění posledních dvou míst kandidátní listiny se pravidelně projevuje jako velmi obtížné až takřka zoufalé (rozhovor č. 1). Když je dosaženo plného počtu potenciálních kandidátů, dochází ke stanovení pořadí na kandidátní listině. Zpravidla probíhá obsazování kandidátní listiny od jejího konce směrem k počátku. Situace, kdy kandidát projeví zájem o pozici, u které je vysoká pravděpodobnost na získání mandátu, je výjimkou. V případě Nezávislých kandidátů Lomnicka tvorba kandidátní listiny začíná přibližně rok před volbami s cílem mít do pár měsíců listinu kompletní, aby mohl následovat sběr podpisů na podporu kandidatury. Samotný sběr podpisů trvá zhruba měsíc a participují na něm všichni kandidáti za danou stranu, konečná zodpovědnost však za získání dostatečného množství podpisů spočívá na starostovi a místostarostovi. Nezávislí kandidáti Lomnicka obdrželi nabídku od Starostů pro Liberecký kraj, aby kandidovali pod jejich záštitou. Tato možnost by vyřešila potřebu shánět podpisy na podporu kandidatury, sdružení však tuto nabídku

odmítlo se záměrem zachovat si plnou nezávislost. Nezávislí kandidáti Lomnicka získali při posledních volbách do zastupitelstva obce 9 mandátů, což je o 2 mandáty méně než v předchozích volbách. Místostarosta je i přesto s výsledkem spokojen a dle jeho slov není správné, když má subjekt podstatnou většinu, ačkoliv to může být příznivé v oblasti prosazování politik (rozhovor č. 1). Na ustavujícím zasedání v říjnu 2022 byl zvolen starosta, místostarosta a zbylí 3 členové Rady města. Všichni zvolení kandidující pocházejí z řad uskupení SNK i přesto, že opozice navrhla své kandidáty pro tyto funkce (ustavující zasedání Zastupitelstva města).

Koalice ODS a KDU – ČSL

Kandidátní listinu pro tuto koalici sestavovali dva z jejích kandidátů, přičemž jeden z nich následně získal mandát v místním zastupitelstvu. Cíl vzniku tohoto uskupení bylo vytvoření kvalifikované opozice, která by se vymezila vůči stavu dlouhodobého vedení obce Nezávislymi kandidáty Lomnicka. Ti v dominantním postavení ve vedení obce figurují již čtvrté volební období. Jádro této volební strany tvoří asi dvě třetiny tradičních kandidátů, z nichž jsou právě dva opakovaně voleni do zastupitelstva. Hledání zbylých kandidátů pro doplnění kandidátní listiny je problematický proces, zejména z důvodu zakořeněné nevole se hlásit k jakémukoliv politickému hnutí, které působí i na celostátní úrovni, nebo kandiduje pod jeho hlavičkou. Je zaznamenána překážka v kandidatuře spočívající v tom, že potenciální kandidát je nově přistěhovalý a nemá trvalé bydliště v obci, což mu brání i přes jeho zájem v možnosti kandidovat. Tato koalice přicházela do voleb s programem vymezujícím se proti dosavadnímu vedení obce. Nabízela názorovou pluralitu, která dle jejího přesvědčení ve vedení obce v dostatečné míře chyběla a stále chybí. Kladla si za cíl vnášet do jednání zastupitelstev nová témata a zabránit situacím, kdy si Nezávislí kandidáti Lomnicka prosadí určitý návrh, aniž by brali v potaz opačná stanoviska. Koalice konkrétně přicházela s tématy týkající se zvyšující ceny vodného a stočného, vysokých poplatků za odpady nebo velmi kontroverzní rekonstrukce místního kina v roce 2018, od které uplynulo v době voleb čtyři roky. Respondent za tuto koalici připouští, že předvolební náměty nebyly ideálně zvolené, jelikož se zaměřovaly na oblasti, které samotná obec nemá ve větší míře možnost ovlivnit. Kromě toho hodnotí, že průběh kampaně měl značný agresivní podtón (rozhovor č. 4).

Změna pro Lomnici

Tato volební strana se formovala na jaře roku 2022. Byl to tedy nově vstupující politický subjekt vytvořený účelně pro kandidaturu do komunálních voleb na podzim daného roku. Kandidátní listinu za tuto stranu tvořili dva její přední kandidáti, kteří následně získali mandát v místním zastupitelstvu. Oslovování dalších potenciálních kandidátů probíhalo především mezi jejich přáteli a známými s nabídkou možnosti přispět k pozitivní změně a lepšímu fungování ve městě. Někteří oslovení odmítli nabídku s obavami z nepříjemností spojených s potenciálním mandátem v zastupitelstvu a politickou angažovaností. Změna pro Lomnici získala ve volbách druhý nejvyšší počet hlasů a čtyři mandáty v zastupitelstvu, což lze hodnotit pro nově vzniklý politický subjekt jako úspěch. Nicméně do voleb se vstupovalo s ambiciózním záměrem realizovat výrazné změny ve městě a naplnění tohoto cíle by vyžadovalo získání více než čtyř mandátů nebo využití koalice s některým z jiných sdružení k dosažení většiny hlasů v zastupitelstvu (rozhovor č. 3).

4.3 Rozpočet města Lomnice nad Popelkou pro rok 2022 a 2023

Tabulka 7 Rozpočet města pro rok 2022 a 2023

		2022	2023
		v tis. Kč	v tis. Kč
Příjmy			
	Daňové příjmy	93 168	117 726
	Nedaňové příjmy	12 501	15 721
	Kapitálové příjmy	9 266	5 800
	Transfery	37 339	17 870
	Celkem	152 274	157 117
	Financování	34 619	49 580
Výdaje			
	Běžné výdaje	71 561	77 402
	Kapitálové výdaje	66 200	52 550
	Finanční vztahy ke zřízeným příspěvkovým organizacím	39 632	48 245
	Celkem	177 393	178 197
	Financování	9 500	28 500
Sociální fond		752	759
Obraty v příjmové a výdajové části vč. fondu		187 645	207 456

Zdroj: Schválené rozpočty města Lomnice nad Popelkou pro rok 2022 a 2023, vlastní zpracování

Město Lomnice nad Popelkou svůj rozpočtový obrat meziročně zvyšuje. Příjmy obce se oproti roku 2022 zvýšily zejména vlivem nárůstu daňových příjmů. Město obdrželo v rámci sdílených daní o 24 milionů Kč více než v roce 2022. Ostatní daňové příjmy a

poplatky z vybraných činností a služeb zůstávají v obou rozpočtových obdobích na obdobné úrovni a to kolem 15 milionů Kč. Výše přijatých transferů se meziročně snížila. Město v roce 2022 dokázalo získat šest dotací v hodnotě 26,5 milionů Kč, přičemž čtyři z nich poskytlo Ministerstvo pro místní rozvoj. Dále dotaci poskytlo Ministerstvo životního prostředí a Liberecký kraj. V rámci těchto dotací místní Základní škola T. G. Masaryka získala na obnovu svých tělocvičen a modernizaci infrastruktury 12 milionů Kč. Necelých 13 milionů Kč obdrželo město na výstavbu Domova pro osoby s poruchou autistického spektra (PAS) a 6,3 milionů Kč získalo SVČ Sluníčko. V roce 2023 město získalo dotace pouze tři za 13 milionů Kč, z toho 12,5 milionů Kč připadlo opět Středisku volného času Sluníčko.

Celkové výdaje obce se meziročně mírně zvýšily. Nejvýznamnější podíl na běžných výdajích má správa městského úřadu, která v roce 2022 dělala 18,5 milionů Kč a meziročně se mírně navyšuje. Přes šest milionů Kč v roce 2022 spotřebovalo bytové hospodářství a podobná částka šla i na obnovy a opravy kulturních památek. Tři miliony Kč byly investovány do programu Sport a tělovýchova. V roce 2023 se částka určená pro bytové hospodářství a na program Sport a tělovýchova navýšila dohromady asi o čtyři miliony Kč. Kapitálové výdaje v roce 2022 tvořila v první řadě modernizace infrastruktury ZŠ T. G. M. a SVČ, dohromady za 23 milionů. Dále přes deset milionů na koupi pozemků a budov a 7,5 milionů na Domov PAS. V roce 2023 je na modernizaci SVČ připraveno dalších 29 milionů a dalších deset milionů na koupi pozemků a budov. Finanční výdaje určené místním příspěvkovým organizacím tvoří přibližně ze 40 % příspěvky pro Technické služby města Lomnice nad Popelkou. Dále příspěvky pro ZŠ T. G. M. a pro Kulturní a informační středisko. Veškeré výdaje určené příspěvkovým organizacím ve městě se meziročně zvýšily.

4.4 Rozhodování v Lomnici nad Popelkou

Investice

Obec Lomnice nad Popelkou měla pro rok 2022 schválený rozpočet ve výši 187 645 000 Kč. Přibližně $\frac{3}{4}$ z této částky tvořily mandatorní výdaje, tj. povinně vynakládané prostředky dané zákonem či smluvním závazkem. S těmito financemi tedy nelze manipulovat v rámci investic. Ze zbylé části finančních prostředků, které lze využít pro

rozvoj obce, se přispívá příspěvkovým organizacím, kterých je v Lomnici nad Popelkou jedenáct (dvě mateřské školy, dvě základní školy, Základní umělecká škola, Městské muzeum a galerie, Kulturní a informační středisko, Středisko volného času Sluníčko, Technické služby, Nemocnice následné péče s poliklinikou a Pečovatelská služba). Celkem se příspěvky pohybují meziročně okolo 35 milionů Kč. Pro samotné investice tedy nezbývá mnoho, avšak obec využívá dotační programy i možnost žádostí o úvěr k získávání dalších finančních prostředků (rozhovor č. 1).

Jedna z nejvýznamnějších investičních akcí posledních dvou let je přestavba patnáct let nevyužívaného objektu na Rváčově, bývalého stacionáře pro postižené děti, na Domov pro osoby s poruchou autistického spektra. S myšlenkou využití tohoto dosud bezprizorního objektu přišel sám Liberecký kraj, a to z důvodu chybějícího objektu tohoto účelu v kraji, realizovala ho však sama obec. Pro tento projekt se podařilo získat dotaci ve výši necelých 25 milionů Kč, z čehož bylo investováno 11 milionů Kč již v roce 2021. Získaná dotace byla z prostředků EU, konkrétně z Evropského fondu pro regionální rozvoj – Integrovaného regionálního operačního programu (IROP). Administraci programu IROP zprostředkovává z pověření MMR Centrum pro regionální rozvoj České republiky. Poskytované dotace z programu IROP zpravidla pokrývají až 85 % nákladů, zatímco české dotační programy třeba jen 50 %, ne všechny náklady jsou ale uznatelné, tzn. finální pokrytí je o trochu menší. Příkladnou situaci lze pozorovat i u již zmíněné dotace na Domov pro osoby s poruchou autistického spektra, kdy maximální výše dotace, necelých 25 milionů Kč, nebyla využita z důvodu neuznatelných nákladů (rozhovor č. 1).

Lomnice nad Popelkou o dotace se spoluúčastí vyšší než 50 % nežádá, neboť v takovém případě by práce spojená s jejich vyřizováním byla větší než kýžený výsledek. Druhý příklad investice je modernizace infrastruktury ZŠ, také spolufinancovaná z programu IROP. Předmětem byla rekonstrukce všech odborných učeben základní školy (dílny, keramická a výtvarná místnost, učebny pro přírodní vědy, kabinety, aula a jazykové laboratoře). Počátek tohoto projektu lze datovat již do roku 2010, dokončen byl v září 2022 a jeho výsledky byly prezentovány téhož měsíce na oslavě 90. výročí existence ZŠ. Obdobně dlouhé realizační období je téměř u každého většího projektu. Investic do ZŠ T. G. Masaryka je více, např. se realizovala obnova tělocvičen i multifunkčního hřiště. Na tyto projekty ale nebyla získána evropská dotace, nýbrž se čerpalo z dotačních programů

MMR a Libereckého kraje. Významná dotace z programu IROP byla obcí získána i na modernizaci infrastruktury SVČ Sluníčko. Obec čerpá zejména z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) a pak také z Operačního programu Životního prostředí (rozhovor č. 1).

Zpracování žádostí o dotace má na starost projektová manažerka Ing. Lenka Dlouhá a místostarosta Ing. Zdeněk Rajm, ale zpracování některých doplňujících dokumentů potřebné pro podání žádosti o dotaci, jako např. studie proveditelnosti si město zadává na zakázku. Dle vyjádření místostarosty je proces žádostí velmi náročný z časového hlediska. Zpravidla až dva roky trvá projektování, další rok pak samotný schvalovací proces zadavatele a poté další čas zabere zpracování a vyhodnocení dotace. Následuje výběrové řízení a až poté konečná realizace projektu. Z tohoto hlediska, kdy rozsáhlé projekty zaberou i více než deset let, je čtyřleté funkční období velmi krátké pro to, aby za vedením města byly vidět konkrétní výsledky (rozhovor č. 1). Investiční akce obvykle nevyvolávají bouřlivé reakce u obyvatelstva. Je to dáno zejména dlouhou přípravnou dobou projektů, kdy vše vzniká postupně a obyvatelstvo není konfrontováno s rapidními změnami. Samozřejmě záleží na typu investiční akce, pokud se investuje do modernizace základních škol, stížnosti nejsou téměř žádné. Příkladem opačné reakce, kdy se obyvatelstvo silně názorově polarizuje je například rekonstrukce kina z roku 2018. Tato investice byla vysoká a také bezdotační. Kino je navíc neobvyklým architektonickým dílem, nelze se tedy divit, že to vyvolalo mnoho rozporuplných reakcí nejen mezi zastupiteli. Obecně se dá říci, že množství reakcí, obvykle těch negativních, roste s výší investované částky (rozhovor č. 3).

Strategický dokument 2023–2027

Lomnice nad Popelkou má z konce roku 2021 schválen nový strategický dokument 2023–2027, který navazuje na strategický plán 2014–2020. Cílem strategických dokumentů je sestavit na základě analýzy a místního šetření plány pro dlouhodobý rozvoj města. Dokument je tvořen dvěma částmi – analytickou a návrhovou částí. V analytické části je popsán stávající stav ve městě a okolí, který je základem pro návrhovou část dokumentu, kde je postupováno od obecně definovaných cílů ke konkrétním opatřením. Nezbytná je aktualizace dokumentu, aby reagoval na společenské změny ve městě a mimo jiné i umožnil čerpání dotací. Strategický plán Lomnice obsahuje sumář záměrů, kde lze najít 150 plánovaných investičních projektů, dohromady až za 200 milionů Kč, a to vyjma

plánovaného obchvatu. Z těchto naplánovaných akcí se poté vybírají ty, které jsou nutné a na které je možnost sehnat dotační prostředky. Podle slov místostarosty zastupitelstvo podle strategického plánu postupuje, ale v případě objevení nového projektu není jeho přítomnost ve strategickém plánu rozhodujícím faktorem pro schválení (rozhovor č. 1).

Mechanismus rozhodování

Všichni pracovníci městského úřadu předkládají do konce října požadavky na rozpočet pro nadcházející rok. Dle místostarosty se jich celkově shromáždí přibližně za 400 milionů Kč. Poté je nutné provést jejich redukci, dokud se příjmy a výdaje nevyrovnejí. S podněty především na různé opravy komunikace občas na úřad přicházejí i obyvatelé. Zpravidla to jsou však návrhy, které jsou již v plánu, jen je zatím nelze realizovat kvůli omezeným finančním zdrojům na investiční výdaje. Mimo obyvatele Lomnice tedy návrhy investic předkládají zejména pracovníci městského úřadu a zastupitelé (rozhovor č. 1).

Jednací řád zastupitelstva města

Dne 27. 11. 2019 se schválil nový Jednací řád zastupitelstva města. Dle tohoto řádu se zastupitelstvo města schází nejméně jedenkrát za tři měsíce, a to zpravidla ve středu od 17 h. Aby bylo zastupitelstvo usnášeníschopné, musí být na jednání přítomna nadpoloviční většina členů. Nejméně 10 dní předem jsou elektronicky pozváni všichni členové, případně další hosté. Přítomen je také vždy tajemník městského úřadu, který ze zasedání vede písemný zápis. V pozvánkách, které posílá rada města, je uvedeno místo setkání, doba zasedání a podrobný program jednání. K pozvánkám jsou také přiloženy veškeré důležité dokumenty týkající se projednávaných skutečností. Písemné podklady pro jednání zastupitelstva musí obsahovat název materiálu, jeho obsah, návrh usnesení a odpovědnost za zpracování, realizaci usnesení a důvodovou zprávu. Důvodová zpráva musí obsahovat zhodnocení dosavadního stavu, rozbor příčin nedostatků, odůvodnění navrhovaných opatření, jejich ekonomický dopad a způsob projednání záležitosti. Rada města pravidelně do programu zařazuje samotné schválení programu, zprávu kontrolního a finančního výboru a diskusi. O každém bodu jednání se vede jednotlivě rozprava, po jejímž ukončení se hlasuje o návrhu usnesení, které je přijato, pokud je “pro” nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva města. Předsedající oznámí konec zasedání ve chvíli, kdy byl vyčerpán pořad jednání (jednací řád zastupitelstva města).

Veřejné a pracovní zasedání zastupitelstva města

Co se týče pracovního jednání zastupitelstva, tak to se pravidelně koná dva dny před veřejným zasedáním, tj. předcházející pondělí. Materiály na toto jednání zastupitelé dostávají v elektronické formě nejméně týden předem. Pracovní jednání zastupitelstva je veřejnosti nepřístupné, přítomno může být tedy pouze 17 volených zastupitelů. V rámci tohoto jednání jsou probrány a diskutovány všechny body jednání, navrhovateli jsou dovysvětleny nejasnosti projednávaných bodů a vyhotovují se případné změny či doplnění navrhovaných usnesení. Na pracovním zasedání zastupitelstva se nehlasuje a pravidelně se ho zúčastňují hlavně Nezávislí kandidáti Lomnicka, z opozice se dostaví obvykle jeden člověk (rozhovor č. 1, 2). Dle místostarosty se pracovní jednání koná zejména proto, aby byly všechny body jednání probrány dopředu, čímž se eliminuje čas věnovaný objasňování nesrozumitelností na veřejném zasedání. Veřejné zasedání by v takovém případě mohlo být jen formalitou, kde se návrhy usnesení pouze odhlasují. Starosta je znepokojen situací, kdy jeden člen zastupitelstva a zástupce opozice na pracovní zasedání chodit odmítá a své protinávry prezentuje až na veřejném zasedání. Pokud na pracovním jednání nejsou vzneseny žádné připomínky, doplnění návrhu usnesení či předložení protinávru, nelze očekávat součinnost v jednání na veřejném zasedání, minimálně ze strany Nezávislých kandidátů Lomnicka (rozhovor č. 1). Ze strany opozice je jednání tohoto zastupitele částečně oprávněné. Dá se očekávat, že pokud by byly na pracovním zasedání předloženy pozměňovací návrhy, protinávry nebo jen pouhé námitky, byla by větší ochota ze strany ostatních zastupitelů se jimi zabývat, jak na pracovním, tak i na veřejném zasedání. V opačném případě jsou návrhy na veřejném zasedání podstatnou většinou zastupitelů zamítnuty, a to spíše z důvodu nepředložení návrhu na pracovním zasedání, než z důvodu jeho samotného obsahu (rozhovor č. 4).

Mezi zastupiteli panuje znepokojení nad nízkou účastí veřejnosti na zasedáních zastupitelstva, pravidelně se účastní pouze deset až patnáct jednotlivců. Tento jev lze interpretovat jako specifický problém regionální politiky, kde by občanská angažovanost mohla být vyšší. Může to souviset s celkovou náladou ve společnosti a s omezeními spojenými s pandemií Covid-19 (rozhovor č. 2). Opozice přirozeně ze své pozice pravidelně kritizuje současné vedení města, přičemž tato kritika se často objevuje až během veřejných zasedání zastupitelstva, namísto aby byla předem konzultována na pracovních zasedáních zastupitelstva. Ze strany vedení města by bylo vítáno, kdyby

opozice aktivněji participovala na pracovních zasedáních, což by před veřejnými zasedáními umožnilo získat více informací a přispělo ke konstruktivnějšímu dialogu. Je důležité podotknout, že účast na pracovních zasedáních je dobrovolnou volbou jednotlivých zastupitelů (rozhovor č. 1 a 2). Zastupitel za Změnu pro Lomnici se vyjádřil, že se pracovních jednání zastupitelstva neúčastní z principiálních důvodů. Zastává názor, že diskuse by se měla odehrávat veřejně již od svého počátku, ne v rámci neveřejného zasedání, kde dle jeho slov prakticky probíhá příprava schválení připravovaných návrhů. Podotkl, že pracovní zasedání nemá pro své konání zákonnou oporu (rozhovor č. 3).

Na sedmém zasedání zastupitelstva dne 27. září 2023 bylo přítomných 13 zastupitelů. V rámci programu bylo schváleno dvacet jedna bodů jednání. Z tohoto počtu jich patnáct bylo jednohlasně všemi přítomnými zastupiteli schváleno bez doplňujících dotazů a připomínek. Dalších pět bodů jednání dopadlo odhlasováním „pro“ jedenácti zastupiteli a zbylí dva zastupitelé z opozice, jeden ze Změny pro Lomnici a druhý z koalice ODS a KDU – ČSL se hlasování zdrželi nebo byli „proti“. Poslední bod programu bylo závěrečné usnesení, o kterém nebylo potřeba hlasovat, neboť bylo hlasováno samostatně o každém bodu jednání. Z tohoto zasedání byl pořizován audiozáznam (7. zasedání Zastupitelstva města).

5 Výsledky a diskuse

Lomnice nad Popelkou je obec s pověřeným obecním úřadem nacházející se v Libereckém kraji. Její správní obvod, zahrnující několik sousedních obcí, spadá pod obecní úřad s rozšířenou působností v Semilech. Pověřený obecní úřad realizuje matriční agendu, evidenci obyvatel, volby, sčítání lidu a další. Geograficky se nachází v turisticky atraktivní oblasti západního Podkrkonoší a téměř na hranici CHKO Český ráj. Obec se v posledních letech potýká s jevem záporného přirozeného přírůstku obyvatel, který je dlouhodobě kompenzován kladným migračním přírůstkem. V roce 2022 migrační přírůstek dosáhl takových hodnot, že celkový počet obyvatel v obci začal po třiceti letech opět narůstat. Ze všech obyvatel obce je 61 % v reprodukčním věku. To jsou hodnoty nadprůměrné vůči celorepublikovému trendu a současně v obci probíhá i rychlejší proces stárnutí obyvatelstva. Struktura obyvatelstva obce poukazuje na vzrůstající úroveň vzdělanosti. Nezaměstnanost se stabilně udržuje na úrovni kolem 3 % a navzdory mírným nuancím představuje nižší hodnotu, než je okresní či celorepublikový průměr. V oblasti občanské

vybavenosti obci neschází nic zásadního. Poskytuje služby v oblasti školství, zdravotnictví i sociální sféře. Město aktivně podporuje sportovní vyžití a nabízí široké možnosti v oblasti volnočasových aktivit. V oblasti dopravní obslužnosti obec není součástí žádného většího dopravního uzlu, ale autobusové spojení do okolních obcí je přiměřené.

V oblasti politické reprezentace se v Lomnici nad Popelkou projevuje silná popularita nezávislých kandidátů. Sdružení Nezávislých kandidátů Lomnicka opakovaně dosahuje vítězného volebního výsledku ve volbách do zastupitelstva obce, vždy s většinovým ziskem mandátů. Je pozorován podstatný úbytek samostatně kandidujících nezávislých kandidátů a jejich přesun ke sdružením. Podobně je sledován pokles kandidátů s jakoukoliv politickou příslušností, a i související menší zájem o stranické členství na komunální úrovni. Z nabídky kandidujících volebních stran se postupně vytratil tradiční subjekty jako KSČM a ČSSD, které měly zásadní problémy s naplněním kandidátní listiny. Někteří jednotlivci dříve kandidující za tyto strany se přesunuly do jiných kandidujících uskupení, která jsou bez záštity politické strany. Konkrétní příklad lze pozorovat na kandidátní listině Za lomnické občany, kde se nacházela většina kandidátů z KSČM. Ve volbách 2022 se v Lomnici nad Popelkou formovalo nové opoziční hnutí Změna pro Lomnici, které dosáhlo poměrně úspěšného volebního výsledku navzdory jeho krátkému působení a kampani před volbami. Druhé opoziční uskupení, které ale ve městě působí už více volebních období, je Koalice ODS a KDU-ČSL, které se dlouhodobě drží na zisku dvou zastupitelských mandátů. Do zastupitelstva jsou opakovaně voleny známé osobnosti, mezi nimiž se nachází vedení ZŠ T. G. M. a Střední školy v Lomnici nad Popelkou, ředitel místního muzea nebo pedagožka volnočasového centra. Kontroverzí součástí obecního fungování jsou pracovní zasedání zastupitelstva, které opozice vnímá jako zbytečné a účelové ve prospěch Nezávislých kandidátů Lomnicka. Role starosty je v obci výkonná a reprezentativní. Svolávání a řídí veřejné zasedání zastupitelstva a zastupuje obec v externích záležitostech. Nemá přímou kontrolu nad financemi a tvorbou rozpočtu. Jeho vliv spočívá ve spolupráci s místostarostou v navrhování investičních akcí a strategickém směřování rozvoje obce.

V rámci obecního rozpočtu tvoří převážnou část mandatorní výdaje. To jsou výdaje nevyhnutelné, které musí být splněny bez ohledu na okolnosti nebo rozhodnutí obce. Zbývajících dostupných finančních prostředků pro investiční účely je omezené množství.

Město Lomnice nad Popelkou se aktivně zapojuje do dotačních programů a usiluje o plnění podmínek nutných pro získání daných prostředků. Nejčastěji čerpá dotace z Integrovaného regionálního operačního programu. Tento program je spravován Ministerstvem pro místní rozvoj a alokuje finanční prostředky z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Dotace poskytované v rámci tohoto programu slouží k podpoře a financování specifických projektů, které přispívají k celkovému regionálnímu rozvoji města. V roce 2022 bylo v rámci tohoto dotačního programu získáno necelých 26,5 milionů Kč na účely modernizace infrastruktury ZŠ T. G. Masaryka a SVČ Sluníčko a na výstavbu Domova PAS na Rváčově. V roce 2023 z tohoto programu bylo získáno 12,5 milionů Kč na modernizaci infrastruktury SVČ Sluníčko. Město také využívá dotačních výzev od Libereckého kraje nebo od Ministerstva pro životní prostředí. Získání dotace zpravidla představuje klíčový faktor při rozhodování o realizaci dané investiční akce, jelikož obec není plně finančně soběstačná. Město Lomnice nad Popelkou dlouhodobě postupuje dle svého Strategického plánu, přičemž je kladen zvláštní důraz na podporu kulturního rozvoje a cestovního ruchu v obci. Rozvoj obce v oblasti cestovního ruchu je investiční strategií starosty, místostarosty a převážné většiny zastupitelů za SNK, kteří si díky jejich zastupitelské většině mohou snáze prosazovat preferovaný směr rozvoje obce. Opozice naopak usiluje o to, aby rozvoj obce směřoval spíše k dosažení vlastní soběstačnosti a investování do nevyužívaných objektů.

6 Závěr

Výsledky bakalářské práce prokázaly, že obec Lomnice nad Popelkou je v rámci okresu Semily prosperující město s potenciálem do budoucnosti. Její turisticky atraktivní geografická poloha poskytuje možnosti v rozvíjení cestovního ruchu. Město se snaží aktivně využívat dotační výzvy, a tak co nejvíce podpořit místní rozvoj. Zároveň je zde i prostor pro investice v oblasti správy vlastních nemovitostí a jejich nakládáním. Vedení obce komunikuje s veřejností dostatečně, problémové elementy se objevují spíše v rámci Zastupitelstva města, kde panuje neshoda ohledně formy a směřování projednávaných návrhů. Občané svoji spokojenost a aktivní participaci ve veřejném životě vyjadřují prostřednictvím poměrně vysoké volební účasti, mírným nárůstem počtu obyvatel, a i například zvyšujícím se počtem spolků v obci.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Seznam literatury

BALÍK, Stanislav, 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Vyd. 1. Praha: Grada. Politologie. ISBN 978-80-247-2908-4.

ČMEJREK, Jaroslav, Václav BUBENÍČEK a Jan ČOPÍK, 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: specifika politického života v obcích ČR*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3061-5.

HENDL, Jan, 1999. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-0030-7.

JÜPTNER, Petr, 2004: *Komunální koalice a politické modely*. Politologická revue č. 2, s. 80-101.

KADEČKA, Stanislav a Filip RINGEL, 2009. *Výkon státní správy – kompetence, odpovědnost*. Praha: Ministerstvo vnitra, 2009. 19 s.

KRUNTORÁDOVÁ, Ilona, 2015. *Politické aspekty financování českých měst*. Prague: Charles University in Prague, Karolinum Press. ISBN 978-80-246-2786-1.

OUTLY, Jan a Pavel ŠARADÍN, 2004. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 80-244-0798-1.

PEKOVÁ, Jitka, 1995. *Finance územní samosprávy: územní aspekty veřejných financí*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing. ISBN 978-80-7187-024-1.

POMAHÁČ, Richard a kol, 2013. *Veřejná správa*. Praha: OMIKRON Praha, spol. s r.o. ISBN 978-80-7400-447-6.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. Finance. ISBN 978-80-247-5608-0.

7.2 Legislativní zdroje

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí

7.3 Internetové zdroje

Český statistický úřad: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>

Český statistický úřad: *Obce Libereckého kraje* [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/b5002d7659>

Český statistický úřad: *Počet obyvatel – vybrané území* [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEM14&z=T&f=TABULKA&katalog=33155&str=v109&u=v109__VUZE MI__43__577308#w=

Český statistický úřad: *Průměrný věk a index stáří (časová řada)* [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEMD014&z=T&f=TABULKA&katalog=33156&str=v852&u=v852__VU ZEMI__43__577308

Český statistický úřad: *Územní přehledy o volební účasti – komunální volby 2014* | *volby.cz* [online] [vid. 2023-12-01]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=8&xnumnuts=0&xvyber=1>

Český statistický úřad: *Územní přehledy o volební účasti – komunální volby 2018* | *volby.cz* [online] [vid. 2023-12-01]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=8&xnumnuts=0&xvyber=1>

Český statistický úřad: *Územní přehledy o volební účasti – komunální volby 2022* | *volby.cz* [online] [vid. 2023-12-01]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/kv2022/kv51?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=8&xnumnuts=0&xvyber=1>

Český statistický úřad: *Věkové složení obyvatel podle obcí* [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup->

objekt&pvo=DEM03&z=T&f=TABULKA&skupId=526&katalog=33156&pvo=DEM03&pvokc=101&pvoch=40550&c=v3~2__RP2022MP12DP31

Český statistický úřad: Věkové složení obyvatel podle pohlaví a základních věkových skupin [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné

z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEM01&z=T&f=TABULKA&skupId=606&katalog=33156&pvo=DEM01&evo=v1433_!_IK-CR-K_1&c=v3~2__RP2002MP12DP31

Český statistický úřad: Volby do zastupitelstev obcí 2014 [online] [vid. 2023-11-20].

Dostupné

z: <https://www.volby.cz/pls/kv2014/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=5104&xobec=577308&xstat=0&xvyber=0>

Český statistický úřad: Volby do zastupitelstev obcí 2018 [online] [vid. 2023-11-17].

Dostupné

z: <https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=2&xnumnuts=5104&xobec=577308&xstat=0&xvyber=0>

Český statistický úřad: Volby do zastupitelstev obcí 2022 [online] [vid. 2023-11-17].

Dostupné

z: <https://www.volby.cz/pls/kv2022/kv1111?xjazyk=CZ&xid=0&xdz=2&xnumnuts=5104&xobec=577308&xstat=0&xvyber=0>

Český statistický úřad: Vše o území VDB Lomnice nad Popelkou (okres Semily) [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=34055&u=__VUZEMI__43__577308#

Digitální a informační agentura: Czech POINT – Služby pro veřejnost [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.czechpoint.cz/public/verejnost/sluzby-pro-verejnost/>

KIS Lomnice nad Popelkou: Titulní stránka [online] [vid. 2023-11-30]. Dostupné

z: <http://www.kislomnice.cz/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: Nezaměstnanost v obcích od března 2014 [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné

z: <https://data.mpsv.cz/web/data/vizualizace5?mesic=6&rok=2023&kraj=CZ051&okres=CZ0514>

Ministerstvo vnitra České republiky: Voličský průkaz – Volby [online] [vid. 2023-11-13].
Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/volicsky-prukaz.aspx>

Město Lomnice nad Popelkou: 2022: Zápis zasedání ZM: Lomnice nad Popelkou [online] [vid. 2023-11-30]. Dostupné z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/2022/ds-1396/archiv=0&p1=17028>

Město Lomnice nad Popelkou: 2023: Zápis zasedání ZM: Lomnice nad Popelkou [online] [vid. 2023-12-01]. Dostupné z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/2023/ds-1417/archiv=0&p1=17028>

Město Lomnice nad Popelkou: Finanční odbor [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/financni%2Dodbor/os-1010/p1=16994>

Město Lomnice nad Popelkou: Jednací řád zastupitelstva města [online] [vid. 2023-11-27].
Dostupné z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/zastupitelstvo-mesta/os-1016>

Město Lomnice nad Popelkou: Majetkový odbor [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/majetkovy%2Dodbor/os-1011/p1=16994>

Město Lomnice nad Popelkou: Okolní osady [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné z: https://www.lomnicenadpopelkou.cz/vismo/osnova.asp?id_org=8675&id_osnovy=16809&n=okolni%2Dosady&p1=16809

Město Lomnice nad Popelkou: Organizace a Instituce: Lomnice nad Popelkou [online] [vid. 2023-11-30]. Dostupné z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/organizace%2Da%2Dinstitute/ds-1051/p1=16769>

Město Lomnice nad Popelkou: Schválený rozpočet na rok 2022 [online] [vid. 2023-11-30].
Dostupné z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/schvaleny-rozpocet-na-rok-2022/d-19033>

Město Lomnice nad Popelkou: Schválený rozpočet na rok 2023 [online] [vid. 2023-11-30].

Dostupné z:

https://www.lomnicenadpopelkou.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=8675&id=20455

Město Lomnice nad Popelkou: Spolky a sportovní organizace: Lomnice nad Popelkou

[online] [vid. 2023-11-30]. Dostupné z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/spolky-a-sportovni-organizace/d-7823>

Město Lomnice nad Popelkou: Správní odbor [online] [vid. 2023-11-23]. Dostupné

z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/spravni%2Dodbor/os-1013/p1=16994>

Město Lomnice nad Popelkou: Školství: Lomnice nad Popelkou [online] [vid. 2023-11-30].

Dostupné z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/skolstvi/ms-17097/p1=17097>

Město Lomnice nad Popelkou: Územní působnost orgánů státní správy [online] [vid. 2023-

11-23]. Dostupné z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/uzemni-pusobnost-organu-statni-spravy/ds-1021>

Město Lomnice nad Popelkou: Zdravotnictví a sociální služby: Zdravotnictví: Lomnice nad Popelkou [online] [vid. 2023-11-30]. Dostupné

z: <https://www.lomnicenadpopelkou.cz/zdravotnictvi/ds-1058/p1=16771>

7.4 Rozhovory

Rozhovor č. 1 s místostarostou Lomnice nad Popelkou z října 2023

Rozhovor č. 2 se zastupitelem Lomnice nad Popelkou z listopadu 2023

Rozhovor č. 3 se zastupitelem a předsedou kontrolního výboru Lomnice nad Popelkou z listopadu 2023

Rozhovor č. 4 s kandidátem do zastupitelstva za opoziční stranu z listopadu 2023

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet možných volených zastupitelů obce v závislosti na počtu obyvatel.....	16
Tabulka 2 Minimální nutná podpora pro kandidaturu NK a SNK.....	19
Tabulka 3 Vzdělanostní struktura obyvatelstva Lomnice nad Popelkou v roce 2011 a 2021.....	24
Tabulka 4 Volby do zastupitelstva Lomnice nad Popelkou 2014.....	27
Tabulka 5 Volby do zastupitelstva Lomnice nad Popelkou 2018.....	28
Tabulka 6 Volby do zastupitelstva Lomnice nad Popelkou 2022.....	28
Tabulka 7 Rozpočet města pro rok 2022 a 2023.....	32

8.1.2 Seznam grafů

Graf 1 Vývoj počtu obyvatel v Lomnici nad Popelkou za posledních 50 let.....	24
Graf 2 Vývoj nezaměstnanosti v Lomnici nad Popelkou a v okrese Semily 2018-2023....	25

8.1.3 Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

NK – Nezávislí kandidáti

SNK – Sdružení nezávislých kandidátů

ORP – Obec s rozšířenou působností

CHKO – Chráněná krajinná oblast

ČSÚ – Český statistický úřad

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

PRO – Právo Respekt Odbornost

ODS – Občanská demokratická strana

ZŠ – Základní škola

MŠ – Mateřská škola

ZUŠ – Základní umělecká škola

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

SLK – Starostové pro Liberecký kraj

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

SVČ – Středisko volného času

IROP – Integrovaný regionální operační program

PAS – Porucha autistického spektra

8.1.4 Přílohy

Příloha č. 1 – základní otázky pro veřejné činitele Radonic

Přílohy

Příloha č. 1

Proč jste v posledních volbách kandidoval právě za tuto stranu?

Kdo a jak u za Vaši stranu tvořil kandidátní listinu? Jaké osobnosti oslovujete? Je problematické obsadit všech 17 volených pozic?

S jakým volebním programem jste do voleb přišli? Byl opoziční vůči dočasnému vedení města? Podařilo se již něco prosadit?

Jste ve Vaší volební straně spokojeni s výsledkem voleb?

Jak vnímáte průběh zastupitelstva? Je konfliktní? Efektivní?

Probíhají pracovní jednání zastupitelstva? Co je náplň takového jednání? Chodí na něj všichni zastupitelé?

Jak hodnotíte složení Rady města?

Lomnice nad Popelkou dlouhodobě směřuje k rozvíjení cestovního ruchu, ztotožňujete se s tímto směřováním, nebo byste rozvíjel obec v jiné oblasti?

Kdo přichází s investičními návrhy? Na čem závisí jejich případné schválení realizace?

Jakou z třech hlavních velkých možných investic byste si vybral a proč? Rekonstrukce Tylova divadla, výstavba nového autobusového nádraží nebo revitalizace Husova náměstí?